زەنگی سەعاتی بیستوپێنجەمی تەمەنم

سەلام محەمەد
21-7-2007
سوید

سالەهایەکە زەنگی سەعاتی بیستوپێنجەم لای من لێیداوە. سەعاتێکە وا خەریکە دەبێت بە بیستوپێنج ساڵ. بیستوپێنج ساڵی رەبەق بە مانگ و هەفتەو رۆژەوە لە یەک سەعاتدا . ئای کە سەعاتێکی درێژە.ئەبیوکرات دەڵێ:_ بۆچی لە مردن بترسێم؟ تا من هەم مردن نییە، کە مردنیش هەبێت من نیم. ئیتر بۆ دەبێ لە شتێک بترسێم کە لە بوونی خۆمدا ئەو بوونی نییە. لای منیش ئەگەر ئێستا و دەستبەجێ دووا چرکەی ئەو سەعاتە کۆتایی بێت ئاساییە وەک چۆن بەردەوامبوونیشی هیچ سەیر نییە.   خۆی لە خۆیدا سەعاتێکی نائاساییە و کارەساتی گەورەی نائاسایی دروستی دەکەن . سەعاتێکە لەدەرەوەی مەودای زەمەندا . تیایدا کات و شوێن بە یەکەوە ناگونجێن و ئاشنای یەکدی نین . هەندێ جاریش بە گژ یەکدا دەچن لە بەر ئەوەی بەیەکتری نامۆن .

ئەم سەعاتە وەرزی پێنجەمی ساڵە . هەفتەی پێنجەمی مانگە . مانگی ژمارە سیازدەیە . چرکەی شەستویەکەمی دەقیقەیە و هەستی ژمارە شەشە . سەعاتی حەشر نییە و هەڵکشانە بەرەو مەملەکەتی خودا . ئەو سەعاتەیە کە کۆنستانتان جیۆرجیۆ ی نووسەری دەڵێ_:

جاران بەر لە دۆزینەوەی ئامێری پاکوخاوێنکردنی هەوا و ژینگە تاقمی غەواسەکانی ژێر ئاو کەروێشکیان لە گەڵ خۆیاندا دەبرد بۆ زانینی رادەی پیسبوونی هەوای ناو غەواسەکە. کاتێ کەروێشکێک مرداردەبۆوە نیشانەی ئەوەبوو کاپتەنەکانی ناو غەواسەکە تەنیا شەش سەعاتیان بە دەستەوە ماوە خۆیان لە خنکان و مردن رزگار بکەن. یەکەمجار لە ساڵی 1982 لە شاری بەرلینی رۆژئاوادا برای بەرێزم دکتۆر کەمال فوئاد رێنمایی کردم بۆ خوێندنەوەی رۆمانەکە و دوواتریش لە ساڵی 1989دا کە لە زیندانی سەربازی باقووبەدا بەندکرابووم خەریکی وەرگێرانی بووم بۆ زمانی کوردی. هەر جارەی بەشێکم بە براکەم و ئامۆزاکەم و ماڵی خوشکمدا (کە ئێستا هەموویان نیشتەجێی وڵاتی سویدن) دەنارده دەرەوەی زیندان و کە لە رووداوەکەی کوێتدا بەر لێبووردنی گشتی کەوتم بۆم دەرکەوت لە ژێر چاودێریدابوون و هەموو نووسینەکانی منیش فەوتابوون سەبارەت بەوەی کە ئەمنی کەرکووک چەند جارێک چووبوونە سەریان. ئەم رۆمانە نەمرە کاتی خۆی بە سەقەتی و شێواوی کرا بە فیلم و ئەنتۆنی کوین رۆڵی سەرەکی تیادا بینی . نووسەر مەبەستی ئەوە نییە کە تەنیا باسی خودی پاڵەوانەکەی بکات یا وەکو مێژونووسێک باسی ئۆردوگا تۆقێنەرەکانی فاشیزمی ئەو سەردەمەی تۆمار کردبێت کە بریتی بوو لە ئازار و ئەشکەنجەدان و جینۆسایدی جوولەکەکان بەڵکو وەک هەر دەقێکی گەورە و رەسەن بەشێکی لێکدانەوەی بۆچوون و مەبەستەکانی بۆ خوێنەر جێهێشتووە.

ئەمرۆ کە پەنجاودوو ساڵ بەسەر لەدایکبوونمدا تێدەپەرێت چاک بە خۆم دەزانم کە لە ساڵی 1982 بە دوواوە کەوتمە ناو ئۆقیانووسی سەعاتی بیستوپێنجەوەو هەموو کەروێشکەکانی دەوروبەرم دەمێکە مرداربوونەتەوە بەڵام غەواسەی تەمەنم فرۆکە ئاسا هەر بە رێگاوەیە و هێشتا نەکەوتۆتەوە سەر ئاو.

ئێرە ویستگەیەکی گرنگە. هەر لێرەوە بوو کە سوکرات وتی: **تاکە شتێک بیزانم ئەوەیە کە هیچ نازانم.**
هەر لێرەوە بوو کە **عومەری خەیام** خوای بینی و بە قەد ژمارەی بێ ژمارەی ئەستێرەکان پرسیاری ئاراستە کرد و**(ناگەڕێتەوە کەسێ لەو دونیا تا لێی بپرسین ئەحواڵی مردوو)** .
ئا لێرەوە کاروانی ئاواز و تابلۆ و کتێبەکانی **بەختیار عەلی** بەرەو جاویدان و شاری مۆسیقارە سپی یەکان کۆچیانکرد. لێرەوە **لەتیف هەڵمەت** هەوڵدەدات جارێکی دی چاوی بە دایکی بکەوێتەوە و وا هەست دەکات کە شیعرەکانی بۆ سەدەی ئایندە دەنووسێت . بەڵێ واتێدەگەم کە **شێرکۆ بێکەس** لێرەوە دەخوازێت دوا قەسیدەی خۆی بنووسێت و بڵێ ئۆخەی چیدی بە دوای شێوەیەکی نوێی شیعردا ناگەرێم .

ئێرە ویستگەی لووتکەیە و ئەوەی دەیگاتێ دەبێتە خاوەنی پەساپۆرتی پەرینەوە بۆ ئەوبەر و ئامادەیە کە لێرەوە یەکەمین هەنگاو بەرەو جاویدان یا ئەبەدییەت بنێت. زۆریش هەر لەم لووتکەیەوە قۆناخی گەشەسەندنیان رائەوەستێێت و پاشماوەی ژیانیان بۆ خواردنی بەروبۆمەکەی تەرخاندەکەن.
منیش حەز دەکەم شتێک بنووسم و پاشان لە ناخی دڵ و ویژدان و مێشکەوە بڵێم ئۆخەی خۆ بەر لە مردنم ئەوەی ویستم نووسیم و تیشکە تیژرەوەکانی رۆحم ئاسوودەبوون. تەنیا حەزێکە و سووریش دەزانم کە هەرگیز نایەتە دی لە خەیاڵی خۆمدا نەبێت.
ئاخر شیعر دەرەقەتی ئەو برووسکە دەربرینە نایەت و زۆریشی لێبکەیت دەبیتە شاعیرێکی سوریالی.
رۆمان فریای نووسینەوەی ناکەوێت و ئەگەر دەست بە نووسینیشی بکەم لای کەمی بە بێپشوودان دوو ساڵی پێدەچێت و لەم ئەروپایەشدا ئەوەی کار بکات زەحمەتە ئەو دەرفەتەی بۆ هەڵکەوێت بە تایبەتیش گەیشتبێتە قەناعەتێك کە داهێنان و راهێنان لەم بار و دۆخەی ئەمڕۆدا بە جۆرێك تێکەڵاوبوون جیاکردنەوەیان لە یەکدی لە سەرەوەی توانای خوێنەرێکی ئاساییدا بێت.
چما ئەگەر رۆمانێکی لە بابەت یۆلیسیسی جێمس جۆیس دەربارەی یەک رۆژی رەحیماوای کەرکووک بنووسیت چەند خوێنەری دەبێت لە کوردستاندا ؟؟ ئەی لە چەند کەسانێک بەولاوە کە ئەوانیش زۆربەیان خۆیان نووسەرن چەند خوێنەری راستەقینە لە دەرەوەی کوردستاندا هەن؟؟ ئاخۆ ئەو مامۆستا بەرێزانەی وانەی کوردی بە منداڵ و گەنجانی کورد دەڵێنەوە خۆیان زمانی کوردی دەزانن؟؟ ئەی نەوەی نوێی پاشەرۆژی کورد لە هەندەران چیدەزانێت دەربارەی رۆشنبیری و کەلتووری گەلەکەی ؟ ئەگەر جوانترین شیعری گۆران و خراپترین گۆرانی زەکەریا لە ناو لاوانی ئەوروپادا بخرێنە دەنگدانەوە ئەنجامەکەی چۆن دەبێت ؟ چاکە بۆچی منیش قوڵی لێهەڵنەکەم و هەر هەموو تاڵەکانی ناو مێشکم نەگوشم و شیعر و پەخشان و رۆمان و کورتە چیرۆک و شانۆگەری و فەلسەفە و رەسم و مۆسیقا و ئاواز و ....تاد ئاوێتەی یەکتر نەکەم و هەرچیەکم لایە تێکەڵاوێکی یەکگرتووی لێ دروستنەکەم ئەگەر ئەو شتە لە حەقیقەتدا بوونی هەبێت ؟ مەبەستم لە زاراوەی تێکەڵاوی یەکگرتووە کە بێگومان مەبەستم چێشتی مجێور نییە بەڵکوو لووتکە هەرە هەرە بەرزەکەی خەیاڵە .
ئاخۆ دەبێ ئەم کۆکتێلە سەیرە چی لێ دەرچێت ؟ هەر خۆم وەڵام ئەدەمەوە: هیچ و ئینجا هیچ و پاشانیش دیسانەوە هەر هیچ ، چونکە چی بنووسم و چەند بنووسم مەحاڵە هەرگیز فریا ناکەوم. کە دەگەمە سەرەتای کۆتاییەک ئەوجا سەرەتایەکی ئاڵۆزتر و قورستر و درێژترم دەکەوێتەوە بەر . ئەم رێگایە هەرگیز کۆتایی نایەت و کەس نازانێت کەی سەرەتا دەستی پێکردووە یا کەی کۆتایی دێت و چۆن ؟ هەموو کۆتاییەکیش دەیان سەرەتای نوێی لێدەبێتەوە .

منیش پەلەمە ، رادەکەم و هەناسەبرکێم پێکەوتووەو دەرۆم..هەر دەرۆم و دەیشزانم کە هەرگیز..هەرگیز... فریا ناکەوم .خۆ ئەگەر هەوارگە بە ئارامەکەی خەیاڵ و خەوبینین نەبووایە لەدێر زەمانەوە غەواسەی تەمەنم..غەرق ببوو....غەرق. رەنگە ئێستا ببوایە بە مۆزەخانەی ماسی یە رەنگاورەنگەکانی سێگۆشەی

بەرمۆدا .
هەموو توانا و بەهرە و دەسەڵاتی مرۆڤ بە بێ خەیاڵ و خەوبینین کاریگەریەکی ئەوتۆیان نابێت. ڕەنگە بیکەن بە خاوەن دەسەڵات یا خاوەن پارە بەڵام کیسەڵئاسا بە درێژایی ژیانی ئەو مرۆڤە تەنیا فریای چەندسەد کیلۆمەترێک دەکەوێت لەم بیابانە ئاوێنەییەدا .
هەموو پێغەمبەرەکان و هەموو سیاسیەکان ئامانجی دیاریکراویان هەیە لە پێناوی ئەو ئامانجەیشدا خەبات دەکەن و هیچیتر بە راست و دروست نازانن بەلام هەر هەموویان دە ئەوەندەی تریش بخەیتە سەر تەمەنیان ئەوسا ناتوانن کە قەناعەت و دڵنیاییەکی بەردەوام و چەسپیو تەنانەت لای لایەنگران و دەوروبەرەکەی خۆیان دروست بکەن. وشەی جوان و ئاوازی جوان و تابلۆی جوانیش بە تەنیا کار لە ویژدانی جوان دەکەن بەڵام تاڵە موویەکیش کار ناکەنە سەر ویژدان مردووەکان. گریمان تا رادەیەکیش کاریگەری هەبوو ئەوسا ئەگەر گشت دانیشتوانی جیهان شاعیر و هونەرمەند بوونایە ئاخۆ هەتاهەتایە تەکنەلۆژیا ئەم پێشکەوتنەی ئەمرۆی بە خۆیەوە دەبینی؟؟
پێشکەوتن و گەشەکردنی ئەدەب و هونەر و فەلسەفە لە چاو داهێنانە زانستی و تەکنەلۆژیەکاندا زۆر لاواز و دوواکەوتووە کەچی لە کوردستان تازە بە تازە مۆدی عەنتەری کوری شەداد و سوق عوکازە . هەندێک لەوانەی کە پاڵێورابوون بگەنە لووتکە یا بە راستی گەیشتبوونە لووتکە ئێستا بوونەتە کەناڵێکی تەلەفیزۆنی شان بە شانی رووداوە ڕۆژانەییەکان دەڕۆن و بەهرەیان بۆتە وەزیفەیەک لە ناو چوارچێوەی سیاسەتدا. مەهانەیشیان ئەوەیە کە کوڕی گەلن و هەست بە لێپرسینەوە دەکەن بەرامبەر بە ئازارەکانی گەل کە لە بنەڕەتدا خۆیان بەشێکن لەو مەکینەیەی ئازارەکانی دروستکردووە. ئەوانە بە رووکەش ئازارەکانی گەل و مرۆڤایەتی دەلاوێننەوە بەڵام لە حەقیقەتدا پرسەیان بۆ ژانەکانی خۆیانگرتووە و دیل و کۆیلەی نەرجسیەت و خۆپەرستی و بەرژەوەندی تایبەتین.
ئەو سەردەمەی کە یۆنانیەکان گەیشتبوونە چڵەپۆپەی فیکر لە روی تەکنەلۆژیەوە سەردەمی ئەسپ و کەر و حوشتر بوو بەڵام ئێستا سەردەمی عەولەمە و فرۆکە و ئەپۆلۆیە کەچی نووسینەکان هەر لە چوارچێوەی بیرەکانی سوکرات و ئیفلاتوون و هۆمیرۆس و سۆفۆکلیس و ....زۆری تریشدا دەخولێنەوە.
کێ توانیویەتی ئیزافەیەکی هەستپێکراو بخاتە سەر شەکسپیر ؟؟
زاراوەی زۆری لە بابەت پۆستەرە شیعر و مینیجۆبە شیعر و برووسکە شیعر و تەنانەت مۆبایلە شیعریشم کەوتۆتە بەرچاو بەڵام گرفتەکە لە هەڵبژاردنی ناوی مۆدێرندا نییە بەڵکوو هەر نووسەرێک دوای تەواوبوونی بەرهەمەکەی ئەگەر لە خۆی بپرسێت چ ئیزافەیەکی خستۆتە سەر کەلەپووری رۆشنبیری جیهان بۆی دەردەکەوێت کە فەتحێکی تازەی نەکردووە.
لە سەدەی نۆزدەهەمدا رۆماننووسانی جیهان شاکاری ئەوتۆیان بەرهەمهێنا تا ئێستایش هەر لە لووتکەدان بەڵام کە شۆرشی پیشەسازی ئەورووپی دەستی پێکرد پێم وایە هەموو رۆژنامەو گۆڤارەکانی ئەو سەردەمەی سەرانسەری ئەورووپا بە گشتی کۆبکەینەوە ناگەن بە نیوەی ژمارەکانی ئەمرۆی کوردستان بەڵام ئەوەی کە ئێستایش لە سایت و رۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکاندا دەیخوێنمەوە یا گوێم لێ دەبێت لە بابەتێ جنێودان بە یەکتری و بوختان و درۆ هەڵبەستن بۆ یەک لە کولتووری هیچ گەلێکی تری ئەم جیهانەدا نەکەوتۆتە بەر چاو و گوێم.
لە کوردستانی ئەمرۆدا ژمارەیەکی بێ ئەندازە بڵاوکروەی جۆراوجۆر هەیە....ڕۆژانە..هەفتانە..مانگانە و ساڵانەیش کە هەر هەموویان دەبێ پر بکرێنەوەو لە کاتی دیاریکراوی خۆیاندا بە دیداری خوێنەرانیان شاد و بەختەوەر بن مەبەستیشم لە سایتە تاکە کەسیەکان نییە کە لە ژمارە نایەن.

زۆرجار لێم دەپرسن: بۆچی نانووسیت؟ بۆچی هیچ شیعرێکت دیار نییە ؟ خۆ تۆ جاران شیعری جوانت دەنووسی ؟ راستە دەڵێن وشکبوویتەوە ؟ بۆ کانیاوی بەهرەیش وەکو پیرەدار وشک هەڵدەگەرێت؟
هەندێجار دەڵێم خەرمان بەرەکەت خۆ ژمارەی شاعیران و نووسەرانی کورد لە ژمارەی خوێنەران زیاترە کە

ئەمە دیاردەیەکی روون و ئاشکرایە .

جاری وا هەیە دەڵێم ئەوەی من دەمەوێ بیڵێم پێش من شێرکۆ بێکەس وتوویەتی و هیچی بۆ من نەهێشتۆتەوە و دەردی شاعیرە رووسیەکە مەگەر ئاوازێك بۆ شیعرەکەی ئەو دانێم.

هەندێجاری تریش وتوومە ئەوەی کە سیی ساڵ بەر لە ئێستا لە دەمەوئێواران ئەتبینم بە سوخمەیەکی زەردەوە دا وتوومە بەسەو ئیزافەیەکی باشترم لا نییە و زۆریش لە خۆم ناکەم کە شاعیریەتی بکەم بە وەزیفەیەک هەموو ژیانم تەرخان بکەم بۆ پێشخستن و گەشەپێدانی.

جاریش هەیە زەق و زۆپ دەڵێم کاکە گیان پیربوومە و تاقەتی شیعرنووسینم نەماوە وەک ئەوەی یاریچیەکی موتەقاعیدی فتبۆڵێن بم و لە بەر جگەرەکێشان وازم لە یاریکردن هێنابێت.

بە لای منەوە هیچ مەرج نییە کە داهێنەر تا مردن بەردەوامبێت لە نووسین باشترین نموونەیش رامبۆیە.

ئەوەتانی سەرم ناوەتە سەر بەهرەکەی خۆم و بەم نووسینە یادی تێپەربوونی پەنجاودوو ساڵ بە سەر رۆژی لەدایکبوونمدا دەکەمەوە. با ئیمساڵ لە جیاتی خواردنەوە بە نووسین ئەو یادە بکەمەوە.

بەهرەکەم پێم دەڵێ: من مامۆستای ماتماتیك نیم باسی تیۆریەکی ئەندازەییت بۆ بکەم . من باسی خۆم دەکەم و لە نێوان خۆمیشەوە باس لە مرۆڤ و کێشەکانی ژیان و مردن دەکەم . ئەوەی کە دەینووسم چی لێدەردەچێت و ناوی هەرچیەکی لێدەنێن ئارەزووی خۆیانە...با بڵێن ئەوە نووسین نییە و شەرەپشیلەیە. با بڵێن زەنگی سەعاتی بیستوپێنج زمانی کوردی لە بیربردۆتەوەو دەستوورەکانی رێزمان رەچاو ناکات. چارەکە سەدەیەك زیاترە بێدەنگە و ئێستایش بەم زەنگە سەیرەوە پێمان دەڵێت ئەها برادەرینە هێشتا توانای نووسینم ماوە!! مەسەلەکەیش تەنیا زەوقێکی راگوزاریەو هیچیتر. ئەگەر لە توانامدا بووایە وەك زۆربا بە سەمایەك ئەو هەستەم دەربڕی بەڵام نە سەما دەزانم و نە شمشاڵیش دەژنم . هەر بیردەکەمەوە و لێکیدەدەمەوە و دەیهێنم و دەیبەم. کەوتوومەتە ناو مەتاهەیەکی بێسەروبەرەوە. ئەوەتانی دوێنێ وتارێکی سەیرم خوێندەوە دەربارەی موختەبەرێک لە ویلایەتی کالیفۆرنیای ئەمریکا کە ژمارەیەکی بەرچاو پرۆفیسۆری شارەزا کاریتێدادەکەن بۆ درێژکردنەوەی تەمەن تا رادەیەکی سەسوورێنەر و هەر لە ئێستاوە ئەنجامی سەرکەوتوویان بە دەستهێناوە. بڕوانە ئەو دوو وشەیە: درێژکردنەوەی تەمەن !! بڕوابفەرموون دە ساڵ زیاترە نزیکەی سەد لاپەڕەم لە سەر ئەو بابەتە نووسیوەو پاشان بۆم دەرکەوت کە ئەمە کێشەی زانستە نەك ئەدەب.

مرۆڤ تاکو ئەمرۆ تەنیا یەک لە سەدا یا تۆزێ زیاتری وزە و توانای ناو مێشکی بەکارهێناوە کە رەنگە ئەگەر بەرەوپێشەوە بچێت و ژمارەکە بگاتە چوار و پێنج ئەوسا ژیان ببێتە فیلمی کارتۆن . خەیاڵ ببێت بە حەقیقەت. ئێمە ئێستا لە شەوەزەنگێکی وەها چڕدا دەژین تەنیا دوو سێ مەتری دەوروبەری خۆمان دەبینین ئەویش بە هۆی جیهانگیریەوە ئەگینا مەودای بینینی چەند ساڵێک لەوەبەرمان لە دوو سێ سەنتیمەتر تێناپەری . **ئاینشتاین بەو هەموو زیرەکیەوە ئینجا دەڵێ: ئەگەر منداڵێک بەرینە ناو ژوورێکی گەورەی پر لە کتێب و کتێبەکان بە چەند زمانێکی جیاواز نووسرابن کە منداڵەکە نایانزانێت ئاخۆ دەبێ چییان لێ تێبگات . بێجگە لە گۆرینی شوێنی هەندێکیان هیچی تری لە دەست نایەت.**

ئێمەیش تا ئێستا هەر بە قەد ئەو منداڵەمان لە ژیان هەڵکڕاندووەو لێی تێگەیشتووین بەڵام بە خۆمانیش نازانین و هەر یەکەو بەشتێکەوە خۆمان خەریک کردووەو ئەگەر رووبەرووی پرسیارێکیش بووینەوە دەڵێین ئەی چی بکەین ئەوە سوننەتی ژیانە . دەماغە حەیاتەکەیش لە ناو سەری خۆماندا پاڵی لێداوەتەوە و لەوەدەچێت کە پیاو ملیارێک دۆلار لە گیرفانی خۆیدا بێت و شەو و رۆژیشی بە یەکەوە گرێدابێت لە پێناوی پەنجا دۆلاردا . هەر ئەمەیشە هۆی دوواکەوتنی ئاستی بیرکردنەی مرۆڤ بە بەراوردکردنی لە گەڵ گەشەکردنی تەکنەلۆژیادا

هەرچەندە کە مرۆڤ خۆی تەکنەلۆژیای بەرهەمهێناوە کێ دەزانێ ئەم گەشەسەندنە پاش پێنجسەد ساڵیتر دەگاتە چ ئاستێك؟
بۆیەدەبینین هەموو کاتێ زمانی پارە لە زمانی فیکر و ئەدەب و هونەر بەهێزترو کاریگەرترە هەروەها دەوڵەمەند و پارەدار رێزی زیاتری لێ دەگیرێت لە رۆشنبیر و بەهرەدار تا ئەو رادەیەی کە پارە ئاستی
 کەسایەتی مرۆڤ دیاری دەکات لە ناو کۆمەڵگەدا چونکە ئەقڵ خۆی دروستکەری زانستە و لە گەڵ زانستیشدا بەراوردناکرێت تا ئەو رادەیەی کە خولقێنراو لە خولقێنەر گەورەترە.
من بیرکردنەوە بە بەدیلی پارە دەزانم . تۆ بۆ خۆت هەموو تاڵەکانی ناو مۆخت تەرخان بکە بۆ پارەپەیداکردن و منیش بۆ خۆم بیردەکەمەوە . تۆ بە جۆرێک ئاسوودەیت و منیش بە جۆرێکیتر. هەردووکمانیش هەر کات بە سەر دەبەین تا کات هەردووکمان دەکوژێت.
 بە پەرۆشەوە سۆراغی داهاتە ژیاری وگەردوونیەکان دەکەم و بیر لەبوون و نەبوون دەکەمەوە. بیر لەو هەولانە دەکەمەوە کە مرۆڤ خۆی داونی بۆ جینۆسایدکردنی جوولەکەکان و ئەرمەنەکان و کوردەکان. بیر لە سەربڕاوەکانی عیراق دەکەمەوە . بیر لەوانە دەکەمەوە بەر لە سەربڕین بە بێ بەنج و نەشتەرگەری چۆن دەست و قاچیان دەبڕنەوەو چاوەکانیان هەڵدەکۆڵن . بیر لەوانەیش دەکەمەوە کە خۆیان دەتەقێننەوە . بە راستی دڵێکی دەوێ پیاو بتوانێت خۆی بتەقێنێتەوە لە پێناوی هەرچی مەبەستێکدا بێت.
ئەوە چ ژەهرێکە دەیرێژنە ناو مێشکەوەو سڕی دەکەن و باوەڕێکی وای لا دروست دەکەن دەمودەست لەگەڵ گیاندەرچوونی خۆکوژەکەدا لە بەهەشتدا چاو هەڵدێنێت و پۆل پۆل پەری ناسک و نازدار ئەڵقەی سەمای لە دەورا دەبەستن و خواردنی خۆش و شەرابی خۆش و هەموو شتە خۆشەکانی تری دەدەنێ.
...ئەی دەبێ کامە خودا بێت ئەوجۆرە کردەوانە بە جیهاد لە قەڵەم بدات؟ ئەگەر بەهەشت جێگای ئەوانە بێت من لە ئێستاوە بریاری خۆم داوەو با هەتا هەتایە بسووتێم و دۆزەخ هەڵدەبژێرم.
 بیر لە مەوئوودەکانی سەردەمی جاهیلییە و ئێستایش دەکەمەوە بەشبەحاڵی خۆم وێنەیەکی بچووک کراوی بوون و نەبوونم لا دروست بووەو تەنانەت بیر لە سیاسەتیش دەکەمەوە کە بۆچی لە ولاتانی جیهاندا یاری بە تۆپی پێ دەکرێت کەچی لە عیراقی حامۆرابیدا بەکەللەی سەری مرۆڤ گۆڵ دەکرێت. بەڵێ بیر لە مێروولەیش دەکەمەوەو زۆر جار بە دیار شارە مێروولەوە راوەستاوم وسەرنجم داون چۆن دەجووڵێنەوەو چەند بە ئارام و لەسەرخۆن.
یەکێک لە شەوە خۆشەکانم ئەو شەوانەیە کە ساماڵەشەوەو هەزارەها ئەستێرە بە ئاسمانەوە دەدرەوشێنەوەو لە بەر خۆمەوە شیعرەکەی رەحمەتی مام هەژار دەڵێمەوە:
شەوە ئەستێرە بە زریوەن لە سەرمان
لە مانگی رووت هەناسەم بۆتە خەرمان
تکەی ئاونگی کوڵمت تەر دەکا لێو
گەزۆ باری لە شەرمان و لە گەرمان

با تۆزێ قووڵتر بیر لە مرۆڤ بکەینەوە .هەمووی 30 سیی هەزار ساڵە کە مرۆڤی هۆشیار پەیدابووەو دوو سەد هەزار ساڵیش بە سەر پەیدابوونی مرۆڤی نیاندرتالدا تێپەریوەو مێژووی مرۆڤی دوو پێش دەگەرێتەوە بۆ ملیۆن و نیوێک ساڵ چونکە بەر لەوە هێشتا مرۆڤ نەیدەتوانی بە دوو پێ بروات کەچی مێژووی دیناسۆرەکان بۆ سەد و پەنجا ملیۆن ساڵ دەگەرێتەوە و مێژووی هەندێ بوونەوەری تریش دەگەرێتەوە بۆ شەش سەد ملیۆن ساڵ، واتە هەر لە بنەڕەتەوە زەوی بۆ مرۆڤ دروستنەبووەو دینەکانیش روونکردنەوەی مەنتیقیمان نادەنێ ، لە بری ئەوە باس لە حەزرەتی ئادەم دەکەن کە باوەگەورەی ئێمەیە و مرۆڤێکی تەواو ئاقڵ و تێگەیشتوو بووە.
باسی ئەم 30 سیی هەزار ساڵەی تەمەنی هۆشیاری مرۆڤ ناکەم بەڵکو پرسیارەکە ئەوەیە هەر لەم سەد ساڵەی

رابردوودا (كە زۆرن ئەو كەسانەی تەمەنیان لە سەرووی سەدەوەیە و هێشتا لە ژیاندان) چەندین ملیۆن مرۆڤ هەر بە دەستی مرۆڤ خۆی كوژراون؟؟بۆچی؟؟ ئاخۆ رۆژێک دادێ وازبهێنێ لە شەروتوندوتیژی؟؟خۆ زەوی جێگەی هەموومانی تێدا دەبێتەوەو خێر و بەرەكەتەكەی بەشی هەمووما‌ن دەكات . تەنیا لە جەنگی دووەمی جیهانیدا شەست ملیۆن مرۆڤ زیاتر كوژران و فەوتان بێجگە لە دەیان جەنگی ئیقلیمی تر . جەنگیش خۆی لە خۆیدا گەورەترین دەبەنگی و گێلی و كاڵفامیە. ئەگینا بۆچی یەک دوو مەهانەی داتاشراوی پروپووچی وەک دوو مەترە زەوی سەر سنوور دەبنە هۆی هەڵگیرساندنی جەنگێكی گەورە؟ ئاخۆ مرۆڤ ناتوانێ بە شێوەیەكی ئشتیخوازانە كێشەكانی لە گەڵ دەوروبەردا چارەسەربكات؟ ئەی كەواتەجیاوازی چییە لە نێوان مرۆڤ و دڕندەدا؟
ئەوەی ئەمرۆ خۆی دەتەقێنێتەوە ئەگەر چەكی ئەتۆمی شكبەرێت بە بێ هیچ سڵەمینەوەیەک لە ماوەی چاوترووكانێكدا هەموو جیهان دەكات بە خۆڵەمێش...ئێستایشی لە گەڵدابێت كێ دەتوانێت گەرەنتی ئەوە بدات كە جەنگی سێهەمی جیهانی بەرپا نابێت و چەكی ئەتۆمی تیادا بەكارناهێنرێت..كێدەیزانی كە داگیركردنی كوێت لە لایەن سەددامەوە دەبێتە هۆی رزگاربوونی كوردستان. ئەی كێ دەزانێت چی دەبێتە هۆی رزگاربوونی كوردەكانی توركیا و ئێران و سوریا؟
دەڵێن ئەوە سیاسەتە وحوكمی مێژووە كە دەیزانن . ئاخر لای خۆمان ناشوكری نەبێت سیاسەت بوونی نییە و بەرژەوەندی كەسایەتی بە سەر هەموو پرەنسیبەكانی تردا زاڵبووە.
شێرزاد حەسەن راست دەكات كە دەڵێ: سیاسەت لە كوردستان بوو بە -بزنس -، بوو بە دوكان و بازار بوو بە قازانج و بردنەوە، بوو بە قومار .

هۆیەكەی وەک بەرنامەی بەرنامە دیاریكرد ئەوەیە كە لای خۆمان هەوڵدەدەن تەلەفیزۆنەكانی سەردەمی عبدالكریم قاسم بە كۆنترۆڵی نوێ بخەنە كار چونكە كۆنترۆڵ هەر كۆنترۆڵە و بۆ هەموو جۆرە تەلەفزیۆنێكی كوردستان دەگونجێت لە هەموو كاتێكدا.
نەخێر...هەرگیز فریا ناكەوم و رەنگە وەک دەیان جاریتر لەم نووسینەیش پاشگەز ببمەوە و بڵاوی نەكەمەوەو بیدرێنم چونكە چاک دەزانم هیچ شتێكی تازەم نەوتووە. ئەوە چارەنووسی خۆمە كە نووسین و خوێندنەوە بۆم بوون بە مایەی نەگبەتی و كوێرەوەری . ئەگەر خەریكی كارێكی تر بوومایە ئێستا پێناسەیەكی ترم دەبوو بۆ ژیان و برادەری ترم دەبوون دوور لە خوێندنەوەو نووسین هەروەها تووشم نەدەبوو بە تووشی ئەم راكردن و پەلەپروزێ و تەنگە نەفەسییەوە.
من لە مێژوونووسێک دەچم تەنیا یەک هەفتەی لە ژیاندا مابێت و داوای لێبكرێت بەو هەفتەیە ورد و درشتی مێژووی سەد ساڵی هەموو ئەوروپا بنووسێت و بە سەر هیچ رووداوێكدا باز نەدات.
تۆپە خرەكەی زەویەكەی ئێمە لە چاو عاجباتیەكانی گەردوونەوە دوێنێ پێرێ دروست بووە چونكە ملیارەها تۆپی خر و سێ گۆشەیی و چوارگۆشەیی و هەزار گۆشەیی تر هەن كە ملیۆنەها ساڵی تیشكیی لە زەویەوە دوورن و تیژیی تیشكیش تەنیا سێ سەد هەزار كیلۆمەترە لە یەک چركەدا . ئەستێرەی وا هەیە هەزاران ساڵە فەوتاوە و لەناوچووە بەلام تیشكەكەی هێشتا هەر بە رێگاوەیە و نەگەیشتۆتە سەر زەوی . كاتیش هەر ئەوە نییە كە ئێمە هەستیپێدەكەین بەڵكوو كۆمەڵێ كاتی جیاوازی تریش هەن پێوانەی جیاجیایان هەیە.
مرۆڤ ئەگەر زیرەک و هۆشیاریش بێت هێشتا سروشت بە هێزترە. كێ دەزانێ...رەنگە ئەستێرەیەكی زل و زەبەلاح و ئەحمەق كە دەیان جار لە زەویەكەی ئێمە گەورەتر بێت رۆژێک رێگای لێ بگۆڕێت و پارسەنگی تێكچێت و لە ئاسمانی دوورەوە بەربێتە خوارەوەو حەزرەتی ئیسرافیل فوو لە زورناكەی بكات و ئەوەی زیندەوەرە نەمێنێت
كێ دەتوانێ بەرەنگاری بوومەلەرزەو بوركان و لافاوە هار و هاجەكان ببێتەوە....ئەی دەرد و بەڵا..خۆ تا ئێستا زانستی سەردەم هیچ چارەسەرێكی شیاوی بۆ نەخۆشیەكی ساكاری وەک هەڵامەت نەدۆزیوەتەوە.
ئەی ئەگەر بە بارەكەی تردا بیر بكەینەوە چۆنی لێک بدەینەوە؟؟ مەبەستم ئەوەیە ئەگەر رۆژێک مرۆڤ چوار

پێنجێک لە سەدای وزەی مێشکی بەکارهێنا چی دەقەومێت و شارستانیەت و گلۆبالیزم چییان بە سەر دێت؟ ئەی زمان؟ دەبێ پاشەرۆژی زمان بە چی بگات ؟؟ رەنگە ئەوسا بە ئاسانی هەرکەسێک پلەی شەخسیەت و رەوشت و ئاستی زانیاری بە ناوچەوانیەوە بنووسرێت کەبە گوێرەی ئەو زانیاریانە هەر کەسێک شوێن و جێگەی شیاوی خۆی لە پلەوپایەدا بدرێتێ و هیچ فر و فێڵێک نەمێنێت . ئەگەر ئەنجامی گەشەکردن و پێشکەوتن بەم بارە پۆسەتیڤەدا نەکەوێتەوە هیچ گومان لەوە ناکەم کە جەنگی نەوەوی گرەوەکە دەباتەوە و ئەتۆم وەڵامی هەموو پریارە بێوەڵامەکان بداتەوە.

خەریکە باسەکان بە زەقی تێکەلاو دەبن چونکە تەنیا سەرەداوەکانم خستۆتەروو و شیکردنەوەو قووڵکردنەوەی بۆ خۆتان جێدەهێڵم لە کاتێکدا وا هێدی هێدیش گوێم بۆ ئاوازە سیحراویەکەی زەنگی سەعاتی بیستوپێنج شل وخاو کردۆتەوە. نازانم ئەوەی کە نووسیم بڵاوی دەکەمەوە یا نا ، بەڵام دەزانم کە هیچ لە کێشەکە ناگۆرێت . ئەگەر بڵاویشم کردەوە هیچ مەبەستێکم نییە ..تەنیا باسی ئەوەم کرد کە سەلام محەمەد ناوێک هەبوو لە21ی 7ی1954لەشاری کەرکووکدا هاتە دنیاوەو ئەویش وەک گلگامش کەوتە سۆراغی گژ وگیای ئەبەدییەت لەدورگەکانی واق واقدا تا لەو رێگایەدا بە نامرادی ماڵئاوایی لێ کردین و سەفەری کرد بۆ شاری مۆسیقارە سپییەکان .

سەرنج: ئەم نووسینە لە ژمارە 552 ی هەفتەنامەی ئەدەب و هونەری رۆژنامەی کوردستانی نوێدا بڵاوکراوەتەوە بەڵام بە هۆی پەلەکردنی خۆمەوە لە رەوانەکردنی دەقەکەدا تووشی هەندێ هەڵەی زمانەوانی هاتبووم وا لە گەڵ سووکە دەستکاریەکدا دووبارە لە گۆڤاری ئەلیکترۆنی دەنگەکاندا بڵاویدەکەمەوە لە گەڵ رێز و سوپاسمدا بۆ هەردوولایان.